

بررسی منهج تشدد، تساهل و توسط در افتاء معاصر و موقف شریعت

نویسنده: پوهنوال عبداللطیف فایق
استاد پوهنچی شریعات و علوم اسلامی

چکیده

قضایا و حوادث نوظهور و یا به عبارت دیگر نوازل فقهی به حکم شرعی نیاز دارند. استنباط احکام این مسائل از عالم دینی کم بضاعت به صورت درست طبق معیارهای شرعی ساخته نیست؛ چنان که به اثر کم بضاعتی برخی از مفتی‌ها، تشدد و تساهل در اصدار احکام شرعی هر روز رو به افزایش است. برای جلوگیری از این مناهج نادرست که در شریعت اسلامی جایگاهی نداشته، لازم است راه توسط و اعتدال به معرفی گرفته شود؛ تا در روشنی آن جامعه اسلامی به هدفی که مد نظر شارع در اصدار احکام است نائل آیند. اهمیت این بحث زمانی واضح می‌گردد که نمونه‌های از مظاهر تشدد، تساهل و توسط مورد مطالعه قرار گیرد تا مردم متشددین و متساهلین را بشناسند و مفتی از تشدد و تساهل اجتناب نماید؛ زیرا مفتی با وصف این که از جایگاه شامخ و عالی در نظام اسلامی برخوردار هست در عین حال خطر و هیبت فتوا نیز مبرهن است. تلاش بر این است که در پرتو تعالیم والای اسلام، به تبیین و تحلیل خطرات، مظاهر تشدد، تساهل، محاسن افتاء وسط، و صورت‌های سهل‌انگاری در استفتاء پرداخته شود. نتایج مهمی که از هم‌چو مباحثی به دست می‌آید راه کارهای مناسب برای مفتی و مستفتی است تا مفتی از تشدد و تساهل و مستفتی از تساهل در استفتاء پرهیزند. مصادیق زیادی از تشدد و تساهل در زمینه‌های مختلف در جوامع اسلامی به‌طور عام و در کشور ما به‌طور خاص وجود دارد اگر ریشه کن کردن آن‌ها بعید به نظر می‌رسد لیکن باید تلاش و کوشش کافی به کار بسته شود تا این پدیده منفی به اقل ممکن خود کاهش یابد. روشی که در این تحقیق کار برده شده توصیفی-تحقیقی بوده، از منابع معتبر علمی در محدوده کتاب و کتاب‌خانه، اینترنت و کتاب‌خانه‌های دیجیتالی استفاده بهینه صورت گرفته است.

کلمات کلیدی: تشدد، تساهل، توسط، افراط، تفریط.